

Mandat for ekspertgruppe for fremtidig kraftmarked

1. Bakgrunn og begrunnelse for etablering av ekspertgruppen

Prosess 21 er etablert av Nærings- og fiskeridepartementet.

Hovedoppgaven for Prosess21 er å gi strategiske råd og anbefalinger om hvordan Norge best kan få til en utvikling i retning av minimale utslipp fra prosessindustrien i 2050 og samtidig legge til rette for at virksomheter i prosessindustrien har bærekraftig vekst i denne perioden.

Prosess21 søker å bygge videre på den positive samhandlingen som oppsto i forbindelse med utarbeidelsen av Veikartet for prosessindustrien. Forumet skal styrke samhandlingen mellom kompetansemiljøene i og rundt industrien og de ulike offentlige virkemiddelaktørene. Videre skal forumet bidra til en dynamisk diskusjon om størrelsen og sammenhengen på relevante virkemidler og andre initiativ.

For å gjennomføre og oppnå reduserte klimagassutslipp og bærekraftig vekst vil dette måtte bygges på langsiktige konkurransedyktige rammebetingelser. Energieffektivisering og reduserte klimagassutslipp har blitt gjennomført i prosessindustrien gjennom de siste 20 årene, men fortsatt er prosessindustrien er kjennetegnet ved stort behov for elektrisk kraft og utslipp av klimagasser. Prosessindustrien forbruker ca. 35 % av norsk kraftproduksjon og står for ca. 18 % av norske klimagassutslipp. Prosessindustrien representerer rundt 17 % (av dette er raffineriene 7 %) av eksportverdi av fysiske varer ut fra landet og representerer med dette sammen med fiskeeksport de viktigste næringene utover olje og gass.

For å oppnå reduserte klimagassutslipp og fortsatt verdiskaping er tilgang til fornybar kraft til konkurransedyktige betingelser kritisk. Derfor er det behov å detaljere mulige utfall og mulighetsrom knyttet til framtidige kraftpriser og diskutere slike. I dag er det en sammenheng mellom kraftpriser og kostnader ved klimagassutslipp (målt gjennom CO₂ priser). Klimapolitiske målsettinger, hovedsakelig fremmet av EU, vil således ha en innvirkning på den norske industriens vekstevne og klimasatsing.

Overordnet drivkraft vil være at Norge med tilnærmet 100 % fornybar kraftkilde vil produsere etterspurte produkter/materialer verden trenger med lavest mulig klimagassutslipp.

Arbeid som gjennomføres i regi av Prosess21 omfatter tema som vil kunne gi innspill på behovet for økt tilgang på kraft. Dette gjelder kraftbehov som følge av Karbonfangst og lagring (økt kraftbehov for å gjennomføre fangsten) og Ny prosessteknologi (bruk/produksjon av hydrogen, elektrifisering av enkeltprosesser og karbonutnyttelse (CCU)). Andre effekter som kan ha en usikker effekt på kraftbehovet eksempelvis gjennom Sirkulær Økonomi og Produktutvikling (mer verdi pr. tonn produsert) studeres. Videre vil den generelle elektrifiseringen av samfunnet kunne påvirke krafttilgang og priser.

Skal ønskede effekter oppnås knyttet til betydelige reduserte klimagassutslipp realiseres gjennom høy grad av elektrifisering kraften være konkurransedyktig

2. Effektmål for ekspertgruppen og for dens rapport/anbefalinger

Ekspertgruppens forventes å levere anbefaling iht. til begrunnelsen for etableringen og oppgaver og mål. Ekspertgruppens rapport vil inngå som en del av beslutningsunderlaget til Prosess21 i forbindelse med prioritering av satsingsområder i Prosess21 sine strategiske råd og anbefalinger.

Effektmål er positive effekter som i hovedsak kommer i ettertid av ekspertgruppens arbeid og rapport. Å definere ønskede gevinster og planlegging av realisering av gevinster må starte allerede i oppstart av ekspertgruppen. Det er mottaker av rådene og anbefalingene som er ansvarlig for realisering av gevinstene.

Overordnet effektmål er: Økt kraftproduksjon til konkurransedyktige kraftkostnader

Dette er videre delt inn i følgende detaljerte effektmål:

- Utfordre «etablert» oppfatning om fremtidig kraftoverskudd, demonstrere sammenhengen mellom kraftbalanse og kraftpris
- Synliggjøre viktigheten av at nivået på kraftproduksjon må forbli høyere enn nivået på kraftforbruk på kort og lang sikt
- Identifisere hvilke rammevilkår, både norske og internasjonale, som gir et nivå på norske kraftkostnader som opprettholder industriens konkurransedyktighet

3. Mål for ekspertgruppen

Arbeidet i ekspertgruppen konsentreres om følgende temaer med følgende mål:

- Etablere nødvendig kunnskapsgrunnlag om det norske (og nordiske) kraftmarkedet og hvordan prisen bestemmes
- Estimere fremtidig kraftbehov i de tre neste ti-år (2030, 2040, 2050) ved kombinasjon av egne analyser og eksterne forbruksprognoser
- Estimere nødvendig utvikling i kraftproduksjon og hvordan denne skal skje på mest mulig kostnadseffektiv måte
- Estimere forsvarlig utvikling i utvekslingskapasitet
- Vurdere bruk av scenario-baserte analyser av fremtidige drivkrefter, deriblant klimapolitikk, for det norske kraftmarkedet og anslå hva som blir utfallet for kraftprisen og kraftkostnad for øvrig
- Drøfte utviklingen og effekten av kraftkostnader utover markedsprisen på kraft, som for eksempel nettariffer, karbonkompensasjon og fornybarsubsidier
- Anbefale relevante virkemidler som bidrar til konkurransedyktige kraftkostnader og reduserte klimagassutslipp

4. Leveranser fra ekspertgruppen

Arbeidet skal dokumenteres i et eget dokument, med tilhørende underlag. Dette vil inngå som delkapittel i hovedrapporten til Prosess21. I tillegg skal ekspertgruppen utforme et kortfattet skriftlig sammendrag av arbeidet som kan brukes som kommunikasjonsinstrument.

Ekspertgruppens medlemmer skal også bidra med kvalitetssikring av dokumentet før det ferdigstilles for Prosess21 styret og offentliggjøres. Ekspertgruppen er ansvarlig for anbefalinger/råd og analyser.

I tillegg skal ekspertgruppen lage en powerpoint-presentasjon til fremvisning og som diskusjonsunderlag i øvrige Proses21-grupper.

5. Arbeidsform, tidsperspektiv og ressursbehov

Det legges opp til møter, hvor ekspertgruppen møtes i sin helhet. Dette gjennomføres både fysisk og virtuelt, avhengig av hva som er hensiktsmessig.

Første møte i ekspertgruppen vil avklare antall fellesmøter, møtehyppighet og vedta mandat og fremdriftsplan.

Møtene vil arrangeres sentralt i Oslo regionen, eller der ekspertgruppen finner det hensiktsmessig. Gruppen er ansvarlig for å koordinere og organisere møtene samt skrive referat fra møtene.

Prosess21 oppnevner en oppdragsleder som leder gruppen og møtene og Prosess21 sitt sekretariat vil delta i arbeidet og bistå med fakta-underlag når ekspertgruppen utarbeider rapport(er).

Det vil være behov for å sette ut særskilte studier og/eller workshops i denne ekspertgruppen og dette vil avtales det med leder av sekretariatet i Prosess21.

Fremdriftsplan for ekspertgruppen:

Møte 1: Konstituering. 4. Mars 2020

Møte 2: Planlegging av arbeid med ekspertgruppen 1. april 2020

Møte 3: Ferdigstille mandat med ekspertgruppen 13. mai 2020

Møte 4: Statusmøte gjennomgang rapport medio juni 2020

Sluttmøte: Ekspertgruppen ferdigstiller sin anbefaling (dato primo oktober 2020)

Prosess21 har ambisjon om å ferdigstille endelig tekst med anbefalinger til NFD 1. November 2020. Anbefalinger fra ekspertgruppen innen kompetanse må derfor ferdigstilles i god tid før denne dato.

Underlag (pr. jan 2020):

Her listes relevante rapporter som danner underlag for arbeidet

Deltakere i ekspertgruppen:

Alcoa – Ole Løfsnæs (leder)
Elkem – Alexander Strøm Arnesen
Borregaard – Knut Harald Bakke
Finnfjord – Geir Henning Wintervoll
Hydro – Lasse Torgersen
Treklyngen – Rolf Jarle Aaberg
Norsk Industri – Ole Børge Yttredal